

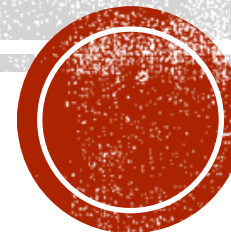
MOTIVÁCIA DETÍ V REZIDENCIÁLNEJ STAROSTLIVOSTI

Mgr. Martin Kuruc, PhD.

Centrum pedagogického výskumu, ÚPVaŠ

Pedagogická fakulta, UK v Bratislave

kuruc@fedu.uniba.sk

TEÓRIA SEBA-DETERMINÁCIE (SDT)

EDWARD L. DECI A RICHARD M. RYAN
UNIVERSITY OF ROCHESTER US

- Ako som sa k tejto téme dostal?

AKÝ JE ČLOVEK?

(DIEŤA, DOSPELÝ, STAREC)

Človek má prirodzenú snahu sa vnútorne integrovať.

Človek je bytosť s prirodzenou tendenciou k psychologickému rastu.

Človek je obdarený prirodzeným úsilím k precvičovaniu a rozvíjaniu vlastných záujmov.

Človek prirodzene vyhľadáva optimálne výzvy, nové perspektívy a aktívne sa snaží zvnútorniť a transformovať kultúrne zvyklosti svojho prostredia.

Človek má prirodzenú potrebu/sklon rozvíjať svoju kapacitu a prejavovať svoj talent a tak aktualizovať vlastný potenciál.

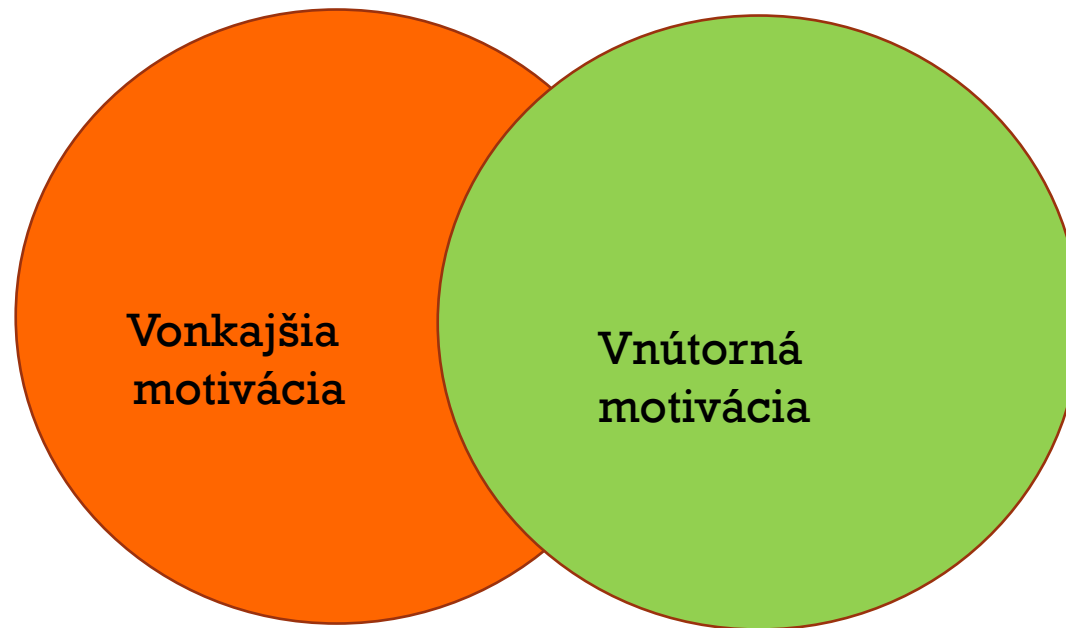

OSOBNOSŤ ČLOVEKA JE TIEŽ:

- Úschovňu **schém**, ktoré si človek vytvára v interakcii so svojim prostredím, ktoré sa aktivujú v momente keď je človek v strete s prostredím.
- **Vonkajšia motivácia** je zase prirodzenou súčasťou nášho prostredia a dieťa/dospelý ju môže vnímať ako niečo prirodzené.

Vonkajšia motivácia a vnútorná motivácia nie sú protipóly ale sa dopĺňajú.

MOTIVÁCIA JE AKO RIEKA:

VNÚTORNÁ motivácia: **JE AKO VODA V RIEKE, KTORÁ SI PREDIERA SVOJU CESTU.**

- Je inherentná a vychádza z ľudskej prirodzenosti z jeho vnútra.

VONKAJŠIA MOTIVÁCIA: **JE AKO JEJ KORYTO A BREHY.**

- Predstavuje očakávania od človeka v písané do sociálnych/kultúrnych vzorcov(kontextov)

4 PILIERE SDT:

1. Pilier:

Čo z prostredia vnútornú motiváciu zosilňuje a čo je oslabuje?

2. Pilier:

Ako prijímame podnety z nášho prostredia?

3. Pilier:

Aká je naša životná orientácia?

4. Pilier:

Tri základné potreby

- Ľudia aktívne pracujú na transformácii vonkajších regulácií do sebaregulácie
- Každý máme nejakú **vnútornú tendenciu orientovať svoje prežívanie a správanie** vo vzťahu k prostrediu.

Orient. na **Autonómiu** – ja sa môžem rozhodovať, ja nesiem zodpovednosť. Rozhodujem sa dobrovoľne nezávisle na vonkajších podmienkach, ktoré si uvedomujem, akceptujem a očakávam ich.

Orient. na **Kontrolu** – moje rozhodovanie je závislé na tom, čo sa deje okolo mňa. Nemôžem sa rozhodovať sám a je lepšie sa vyhnúť nepríjemnostiam.

NEOSOBNOSŤ - IMPERSONALITA

- Moje prežívanie a správanie je plne závislé na prostredí a na tom, čo moje prostredie odo mňa očakáva.

Čo sa stane ak nie je prítomný kontrolór (policajt)?

- Máme 3 základné psychické potreby:

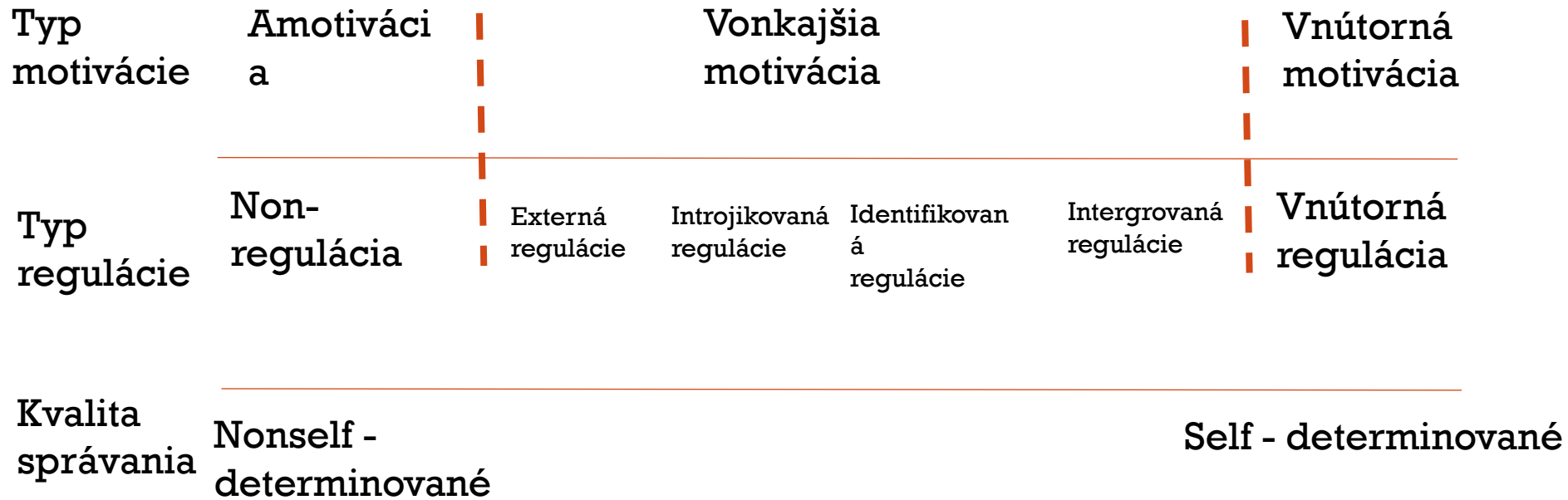
potrebu **KOMPETENCIE**

potrebu **VZŤAHOVOSTI**

potrebu **AUTONÓMIE**

SEBA-DETERMINAČNÉ KONTINUUM

ROZLOŽENIE REGULAČNÝCH ŠTÝLOV U ŽIAKOV Z BEŽNÝCH ŠKÔL:

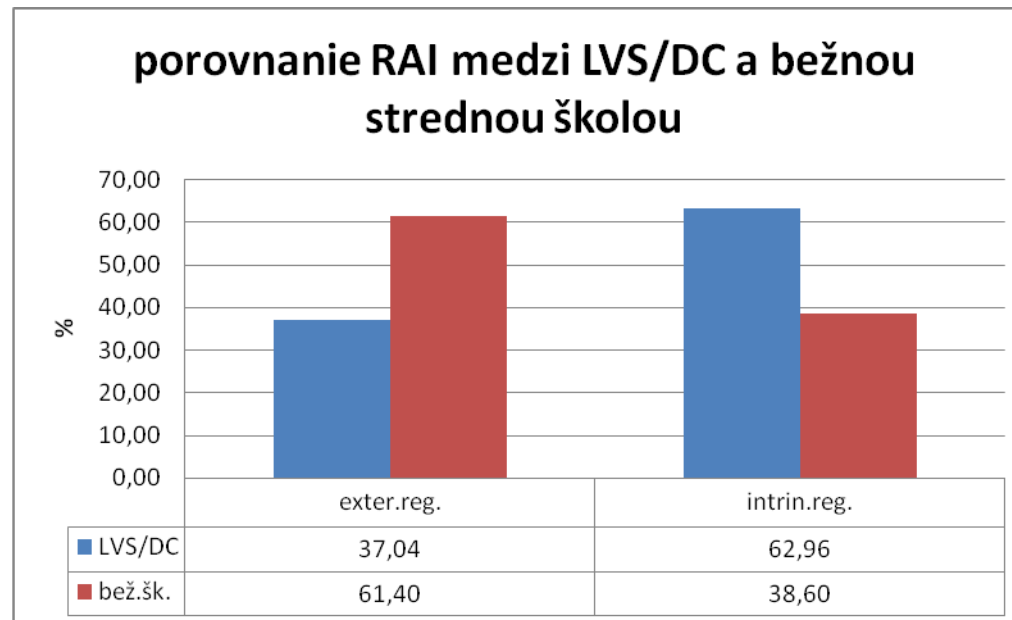

INTERPRETÁCIA:

- Výrazná nad polovica detí bežných škôl (61%, n=443) sú motivovaný vo vzťahu k školským povinnostiam na základe snahy **vyhnúť sa trestu alebo získaniu odmeny** (26%, n=115) alebo snahy **vyhnúť sa pocitom viny, hanby alebo získania väčšej seba-úcty** (35%, n=157)
- Prežívajú nízku precítenú percepciu vlastnej dôvery v aktivite.
- Menej bezpečné spojenie z druhými – so skupinou, s komunitou.
- Ponúkané hodnoty, normy alebo regulácie vo vzťahu k školským povinnostiam prijímajú na základe snahy vyhnúť sa externému tlaku a ich dĺžka uchovania (návykov) je krátka (výrazne menej trvalá).
- Cítia sa **menej zodpovedné za svoje rozhodnutia** vo vzťahu k školským povinnostiam, keďže ich kauzálna orientácia má charakter skôr „**kontroly mimo mňa**“ a ich vzťah k školským povinnostiam možno vnímať skôr smerujúci **k impersonalite** (neosobnosti).
- Táto motivácia sa **s vekom mení** (vyšší výskyt vnútornej motivácie v regulácii) hlavne v poslednom roku štúdia na strednej škole, kde vnímame väčší **vplyv širšieho sociálneho kontextu** (spoločnosť) a blížiacej **sa zmeny sociálneho statusu** (maturita a ďalšie pokračovanie).

ROZDIEL MEDZI BEŽNÝMI DEŤMI A CHLAPCAMI Z LVS A DC

INTERPRETÁCIA:

- Výrazná miera vnútornej motivácie u žiakov DC/LVS môže súvisieť teda s usmerňovaným podporovaním aktivity v oblasti školských povinností u tejto skupiny. *Potreba vzťahovosti je všeobecne v rámci SDT považovaná za inherentnú – spätú s prvopočiatočnou potrebou pripútania.*
- Vzhľadom na upravené podmienky vzdelávania môže prirodzene stúpať miera vnútornej motivácie pri aktivitách spojených so školskými povinnosťami. *Nižšia orientácia na výkon – väčší dôraz na vzťahy.*
- Zážitok úspešného zvládnutia aktivity môže mať pre žiaka DC/LVS výraznejší význam ako pre študenta bež. školy. *Potreba kompetencie mala výrazné zastúpenie vo výskumoch SDT.*
- Žiaci z DC/LVS vyplňali pôvodne autormi SDT upravený dotazník pre žiakov s poruchami učenia. *Nemusí zodpovedať potrebám a realite rezidenciálnej starostlivosti, nakoľko je na Slovensku vyššia komorbidity porúch učenia s poruchami správania.*

.....

ROZDIELY V MOTIVÁCII

Bežné školy

- Čím slabšia je vnútorná motivácia, tým viac sa zhoršuje aj prospech žiakov.
- Podstatne častejší výskyt externých seba-regulačných štýlov.
- Čím viac sú žiaci motivovaní externe stúpa ich miera akceptácie normy prestupujúceho správania.
- Boli u nich zaznamenané najvýraznejšie akceptujúce postoje k normy prestupujúcemu správaniu.

DC/LVS

- Prospech nezohráva významnú úlohu. So zhoršujúcim sa prospechom stúpa vnútorná motivácia.
- Výraznejší výskyt vnútorných seba-regulačných štýlov.
- Akceptujúce postoje k normy prestupujúcemu správaniu boli častejšie.
- Nepotvrdil sa vzťah medzi sebareguláciou a postojmi k normy prestupujúcemu správaniu

11 PRÍČIN VYSVETLUJÚCICH PREČO MÔŽU MAŤ UČITELIA SKLON K PODPORE EXTERNÝCH ŠTÝLOV REGULÁCIE.

- 1.** V príprave budúcich učiteľov stále prevláda vedenie osvojovanie si prístupov založených na pozadí behaviorálnych teórii.
- 2.** Relatívna absencia tréningov, ako pracovať s podporou a oceňovaním vedúcim k podpore vnútornej motivácie.
- 3.** Zvládnuť schopnosť rozpoznávania záujmu u druhých je náročné.

4. Učítelia sami pracujú v podmienkach kontroly, tlaku podmienok.
5. Presvedčenia učiteľov, že viac uvoľnené správanie žiakov je spôsobené učiteľmi, ktorí nepoužívajú kontrolujúci štýl.
6. Pridržiavanie sa presvedčenia, že „čím väčší je stimul, tým vyššia je motivácia.
7. Učítelia niekedy podceňujú schopnosti žiakov motivovať sa sami.

8. Učiteľ vníma motiváciu ako na fixovanú črtu a keď je motivácia žiaka nízka, používa kontrolujúce motivačné stratégie na prekonanie učiteľom vnímaného deficitu (nedostatku) motivácie.
9. Americká kultúra identifikuje učiteľov ako mocných hráčov, kým študentov vníma ako relatívne slabých hráčov.
10. Obaja, rodičia aj žiaci hodnotia kontrolujúcich učiteľov ako tých viac kompetentných ako autonómiu-podporujúcich učiteľov.
11. Niektorí učitelia hlboko a úprimne veria, že výskumníci v skutočnosti len nerozumejú realite, a že ak by si tento prístup vyskúšali v triede (napr. autonómnou podporu), tak by im v triede zavládol chaos.

JEDEN PREDPOKLAD NA ZÁVER:

- Výrazný podiel vonkajšej motivácie u bežných detí je spôsobené dôrazom na externé hodnoty a výkon v blízkom sociálnom kontexte.
- Narúša to proces internalizácie – prirodzenej transformácie externých hodnôt a regulácií a ich následnú integráciu z vnútornými motívami.

Ak nemôžem dôverovať tomu čo prichádza z vonku zostáva mi už len to čo vychádza z môjho vnútra, ak je to v rozpore z mojím sociálnym prostredím, znižuje sa môj záujem, prežívam nepohodu a zároveň týmto podnetom prikladám nízky význam.

AK SI MYSLÍME, ŽE DETI SÚ DEMOTIVOVANÉ, SKÚSME ZMENIŤ UHOL NÁŠHO POHĽADU A NIE NÁSILNE MENIŤ TEN ICH.

ĎAKUJEM 😊

kuruc@fedu.uniba.sk

